

PHÁT TRIỂN THIẾT KẾ ĐỒ HỌA TRONG BỐI CẢNH CUỘC CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP LẦN THỨ 4

DEVELOP THE GRAPHIC DESIGN IN THE CONTEXT OF THE 4th INDUSTRIAL REVOLUTION

Nguyễn Lan Hương*

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 06/9/2021

Ngày nhận kết quả phản biện đánh giá: 04/03/2022

Ngày bài báo được duyệt đăng: 25/03/2022

Tóm tắt: Phát triển đào tạo Thiết kế đồ họa, trên cơ sở những yêu cầu mới nảy sinh từ cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, các cơ sở đào tạo cần có những thay đổi cần thiết để bắt nhịp với xu thế của thời đại. Đây cũng là thuận lợi, khó khăn và thách thức với phát triển đào tạo Thiết kế đồ họa - không phải là công việc một sớm một chiều mà cần sự hỗ trợ của cơ quan quản lý đào tạo sự chung tay của đơn vị sử dụng lao động để đào tạo ra nguồn nhân lực đạt chất lượng cao, đáp ứng nhu cầu xã hội.

Từ khoá: Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, đào tạo, Thiết kế đồ họa, Đào tạo, Phương pháp, chương trình.

Abstract: On the basis of new requirements arising from the industrial revolution 4.0, in order to develop Graphic Design training, the training institutions need necessary changes to keep pace with the trend of the times. This is also the advantage, difficulty and challenge for the development of Graphic Design - it is not a momentary work that needs the support of the training management agency and the cooperation of the employers to train high-quality human resources to meet social needs.

Keywords: 4.0 industrial revolution, Graphic design, training, method, program.

I. Dẫn nhập

Điểm lại những cuộc cách mạng công nghiệp: Cuộc cách mạng công nghiệp đầu tiên sử dụng năng lượng hơi nước và hơi nước để cơ giới hóa sản xuất; Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ hai, ứng dụng điện năng để sản xuất hàng loạt; Cuộc cách mạng lần thứ ba sử dụng điện

tử và công nghệ thông tin để tự động hóa sản xuất; Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư tiếp nối từ cuộc cách mạng lần thứ ba, kết hợp các công nghệ lại với nhau, làm mờ ranh giới giữa vật lý, kỹ thuật số và sinh học.

- Nếu như các cuộc cách mạng công nghiệp trước đây diễn ra với tốc độ theo

---

* Khoa Tạo dáng công nghiệp - Trường Đại học Mở Hà Nội

cấp số cộng (hay tuyến tính) thì tốc độ phát triển của cách mạng công nghiệp lần thứ tư này là theo cấp số nhân. Theo đó, những đột phá công nghệ diễn ra trên nhiều lĩnh vực với tốc độ nhanh chóng và mức độ tương tác rộng lớn sẽ tạo ra một thế giới được số hóa, tự động hóa và hoạt động ngày càng trở nên hiệu quả, thông minh hơn.

- Có sự tác động mạnh mẽ và toàn diện đến thế giới đương đại. Điều này thể hiện ở sự ảnh hưởng sâu rộng trên tất cả các lĩnh vực như kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội, môi trường, quốc phòng, an ninh... với các cấp độ từ toàn cầu đến châu lục, khu vực và trong từng quốc gia.

Theo đó, cách mạng công nghiệp lần thứ 4 tiếp tục làm thay đổi mọi thứ, càng đòi hỏi người lao động phải luôn làm mới mình, thành thạo ngoại ngữ, làm chủ công nghệ... để không muốn bị đào thải. Song, trong lĩnh vực mỹ thuật - Thiết kế đồ họa, máy móc không thể thay con người trong việc lên ý tưởng sáng tạo, đánh giá các hiện tượng xã hội.

Cũng bởi vậy sự thôi thúc, cạnh tranh của nền kinh tế mở cửa đòi hỏi sự ra đời các mẫu mã thiết kế mới của các nhà sản xuất ngày càng nhiều. Các cơ sở đào tạo Mỹ thuật ứng dụng - Thiết kế đồ họa, hình thành nhanh chóng trong cả nước. Chính điều này các cơ sở đào tạo càng cần phát triển, nâng cao, chọn lọc, sửa chương trình để cơ sở đào tạo có hướng đi riêng đào tạo ra nguồn nhân lực Mỹ thuật ứng dụng nói chung, Thiết kế đồ họa nói riêng chất lượng cao đáp ứng nhu cầu xã hội đang rất cần.

Thiết kế đồ họa là gì? **Thiết kế đồ họa** là loại hình nghệ thuật ứng dụng, kết

hợp giữa ý tưởng sáng tạo và khả năng cảm nhận thẩm mỹ. Các sản phẩm của ngành Thiết kế đồ họa phục vụ cho rất nhiều mục đích như: truyền thông, quảng cáo, thương mại, giáo dục, giải trí... cụ thể như: bộ nhận diện thương hiệu, logo, poster quảng cáo, bao bì sản phẩm..., bìa sách, tạp chí, giao diện website, hình ảnh truyền hình, nhân vật truyện tranh và phim hoạt hình... đặc biệt Thiết kế đồ họa đóng vai trò cực kỳ quan trọng trong hoạt động kinh doanh.

II. Cơ sở lý thuyết

Cơ sở lý thuyết phương pháp luận thiết kế, hình thái học nghệ thuật là những lý thuyết, luận điểm sẽ làm cơ sở để phân tích dữ liệu đem lại kết quả nghiên cứu của bài báo.

2.1. Lý thuyết phương pháp luận thiết kế

Một Thiết kế đồ họa phải tạo ra sự thu hút thị giác bằng hình thức thể hiện, đồng thời phải cung cấp đúng nội dung, đúng thông điệp tới đúng đối tượng xem.. Phương pháp luận thiết kế chỉ ra mối quan hệ chặt chẽ của các đối tượng thiết kế sáng tạo và trách nhiệm trong hoạt động sản xuất công nghiệp.

Lý thuyết phương pháp luận thiết kế làm rõ mối quan hệ chặt chẽ giữa nhà sản xuất, nhà thiết kế và người tiêu dùng.

2.2. Lý thuyết hình thái học nghệ thuật

Hình thái học nghệ thuật được chọn để vận dụng nghiên cứu các trường hợp cụ thể nhằm lý giải hoạt động sáng tạo nghệ thuật trong các loại hình đồ họa, hội họa, không gian... là những nghệ thuật miêu tả trang trí, bố cục. Nghiên cứu hình thái học nghệ

thuật đối với thiết kế đồ họa lấy tinh thần ý thức nội dung bên trong để mô tả hình thức bên ngoài kết hợp với ngôn ngữ ký hiệu cho thấy các sáng tác đồ họa cô đọng, đơn giản xúc tích chứa các nội hàm khoa học, quảng bá kính tế... tới người thưởng thức và sử dụng.

III. Phương pháp nghiên cứu

Bài báo sử dụng các phương pháp phân tích, so sánh, chứng minh - phương pháp khảo sát ghi chép tổng hợp

3.1. Phương pháp phân tích, so sánh, chứng minh

Qua nghiên cứu các tài liệu về thiết kế đồ họa và phân tích, so sánh, chứng minh để tìm được một số giải pháp đào tạo thiết kế đồ họa trong thời đại hiện nay

3.2. Phương pháp khảo sát ghi chép tổng hợp

Thông qua khảo sát hệ thống bài tập đào tạo một số trường đại học, tổng hợp, ghi chép để nêu ở những thuận lợi và khó khăn, thách thức của Thiết kế đồ họa trước cuộc cách mạng công nghiệp 4.0

IV. Kết quả và thảo luận

Trong công cuộc phát triển đất nước, Việt Nam đẩy mạnh quá trình toàn cầu hóa, hội nhập sâu rộng, triển khai tích cực trong bối cảnh mới của khu vực và thế giới. Những tác động của toàn cầu hóa và định hướng kinh tế thị trường đang tạo ra sự ảnh hưởng tích cực và tiêu cực đến quá trình xây dựng thương hiệu cạnh tranh giữa công ty, doanh nghiệp ở Việt Nam và với những tập đoàn đa quốc gia, quốc tế. Trong quá trình hội nhập quốc tế toàn cầu, sự phát triển mạnh mẽ của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4 mở ra nhiều cơ hội trong việc nâng cao trình độ công

nghệ, nâng cao năng lực sản xuất và cạnh tranh trong chuỗi sản phẩm tạo ra sự thay đổi lớn về hình thái kinh doanh dịch vụ; tạo ra nhiều cơ hội cho các doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo; giảm đáng kể chi phí giao dịch, vận chuyển; tạo cơ hội đầu tư hấp dẫn, nhiều tiềm năng trong lĩnh vực công nghệ số và Internet đồng thời cũng là cơ hội lớn cho sản xuất công nghiệp với trình độ khoa học, công nghệ tiên tiến. Cuộc cách mạng công nghệ thông tin cùng những phát minh khoa học trên thế giới đã tác động làm thay đổi mạnh mẽ nhiều phương diện, mở ra hàng loạt vấn đề cần được giải quyết.

Trên khắp các nẻo đường các thành phố Việt Nam hiện nay tràn ngập băng rôn, poster, biển hiệu cửa hàng, trên taxi, xe buýt, màn hình quảng cáo lớn nhỏ... với nhiều hình thể, màu sắc, phong cách, chất liệu phong phú và bắt mắt. Trong siêu thị, trong các cửa hàng, cửa hiệu trên mọi con phố cũng tràn ngập đủ loại mặt hàng, sản phẩm Việt Nam và xuất nhập khẩu thiết yếu đáp ứng cho nhu cầu tiêu dùng ngày càng tăng của mọi tầng lớp người dân trong xã hội.

Đây chính là cơ hội cho các ngành đào tạo Design nắm bắt thời cơ và bắt nhịp xu hướng phát triển trên thế giới và khu vực. Đào tạo Mỹ thuật ứng dụng (Design) nói chung, Thiết kế đồ họa (graphic design) nói riêng là yêu cầu đặt ra từ thực tiễn và từ phương diện lý luận chuyên ngành. “Trong công nghiệp, Design là yếu tố quyết định kiểu dáng của sản phẩm. Không những thế, Design còn có tầm quan trọng trong chính sách thương mại, đóng vai trò quyết định sự lớn mạnh của công ty. Trong thời đại công nghệ cao, chỗ đứng của sản phẩm trên thị trường

không chỉ còn là chất lượng và giá cả. Vì vậy sự khác biệt duy nhất của sản phẩm trong cạnh tranh được nhờ vào hoạt động Design. Sự thâm nhập của Design vào sản xuất là việc làm tích cực, kích thích và cải tiến sản xuất” [1].

Cũng bởi vậy sự thôi thúc, cạnh tranh của nền kinh tế mở cửa đòi hỏi sự ra đời các mẫu mã thiết kế mới của các nhà sản xuất ngày càng nhiều. Các cơ sở đào tạo nguồn nhân lực các nhà Thiết kế đồ họa, Mỹ thuật ứng dụng hình thành nhanh chóng không chỉ ở Hà nội, Sài Gòn mà trên khắp mọi miền đất nước theo quy luật cung cầu của xã hội.

Đào tạo Thiết kế đồ họa thời gian qua:

Hơn bao giờ hết, ngày nay Thiết kế đồ họa phát triển mạnh mẽ và nhanh chóng chưa từng thấy ở nhiều quốc gia trên thế giới. Thiết kế đồ họa từng ngày, từng giờ làm thay đổi mẫu mã các sản phẩm vật chất hàng hóa nhằm đáp ứng nhu cầu nhiều mặt của con người trong môi trường, trong cuộc sống hiện đại.

Trước năm 1986 đào tạo Thiết kế đồ họa chủ yếu là sáng tác thiết kế vẽ tay, sáng tác ra các sản phẩm nhưng không quan tâm nhiều đến địa chỉ nhận sản xuất và ứng dụng (chưa có sự đồng bộ giữa người sáng tác thiết kế với nhà sản xuất). Sau năm 1986, nền kinh tế mở cửa, đây cũng là lúc chuyển đổi mô hình kinh tế, và tạo cơ hội cho Thiết kế đồ họa phát triển. Từ thập kỷ 90 của thế kỷ XX trở đi, các cơ sở đào tạo Thiết kế đồ họa bắt đầu bắt nhịp với cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 3 (3.0), sử dụng công nghệ thông tin, máy vi tính nối mạng internet kết nối toàn cầu, con người có nhu cầu giao tiếp nhiều

hơn, đây chính là động lực để thay đổi thiết kế - các nhà thiết kế đã nhanh chóng bắt nhịp với môi trường kinh doanh tiêu thụ sản phẩm theo văn hóa, nếp sống thói quen của xã hội Việt Nam.

Từ những năm 1990 đến nay có trên 40 cơ sở đào tạo công lập và dân lập được mở trong cả nước về Mỹ thuật ứng dụng, tập trung chủ yếu ở miền Nam (trên dưới 20 cơ sở đào tạo), miền Bắc (15 cơ sở đào tạo), số còn lại tập trung ở miền Trung. Các cơ sở đào tạo đang có những tên trường, tên khoa khác nhau nhưng đều hướng về đào tạo Thiết kế đồ họa, đều có những nét giống nhau trong chương trình đào tạo về tin học. Chủ yếu là tin học cơ bản và tin học ứng dụng ngành thường sử dụng các phần mềm: Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Adobe InDesign, Adobe After Effect, Affinity Designer, CorelDraw Graphics, Xara Designer Pro, Inkscape, Sketch, Gravit Designer, Autocad, , 2D, 3D – Max (phần mềm ứng dụng trên thiết bị máy tính). Ứng dụng thiết kế đồ họa trên di động như: Adobe Comp, Infinite Design... Ứng dụng Thiết kế đồ họa trên trình duyệt Web như: Visme, Colorcinch, Canva, PixTeller, Designer Wizard... Thời lượng môn học từ 45 tiết đến 90 tiết cho chương trình đào tạo 5 năm, 4,5 năm và 4 năm.

Nhìn lại quá trình hình thành và xây dựng đào tạo Thiết kế đồ họa thời gian qua đã đóng góp rất nhiều trong việc làm thay da đổi thịt cho bộ mặt thẩm mỹ hàng tiêu dùng trong nước. Một số mẫu mã đã có thể thay thế cho hàng ngoại nhập, làm thỏa mãn phần nào nhu cầu cho người tiêu dùng và góp sức không nhỏ cho nền kinh tế hội nhập và phát triển.

Sản phẩm của Thiết kế đồ họa hết sức đa dạng và phong phú, với nhiều chủng loại sản phẩm và có giá trị rất lớn đối với đời sống sinh hoạt của con người. Điều này cần designer có kiến thức tổng hợp liên ngành, chuyên sâu kiến thức ngành để định hướng thiết kế chuẩn mực, thỏa mãn nhu cầu vật chất, tinh thần cần phải phù hợp với bản sắc văn hóa và thị hiếu thẩm mỹ của mỗi dân tộc cộng đồng người khác nhau. Nhà designer phải có tầm nhìn, để định hướng người sử dụng theo thẩm mỹ cao, xã hội phát triển văn minh, văn hóa theo kịp các nước trong khu vực và thế giới – nhà designer có ý tưởng tồi, tầm nhìn kém sẽ làm tụt hậu nhận thức, thị hiếu thẩm mỹ của người sử dụng, điều này sẽ ảnh hưởng tới sản phẩm kém, phát triển kinh doanh chậm không cạnh tranh được hàng ngoại nhập.

Thế giới đồ vật được con người tạo ra gắn liền với môi trường sản xuất và đời sống hằng ngày của con người. Sự hiện diện của nó được nhận thấy ở tất cả mọi mặt trong cuộc sống của con người như: ăn, mặc, ở trong sinh hoạt, học tập, sản xuất, các phương tiện, công cụ, sản xuất, lao động, vui chơi, giải trí... Từ sản phẩm hàm chứa giá trị trí tuệ cao, tất cả đều mang dấu ấn của Thiết kế đồ họa. *“Giá trị của những sản phẩm ấy đang rất khác nhau ở khu vực này với khu vực khác, ở dân tộc này với dân tộc khác, ở địa phương này với địa phương khác. Sẽ nổi bật lên ở thị trường thế giới và thị trường trong nước những sản phẩm vừa có giá trị cao về mặt sử dụng, lại hấp dẫn về tính nghệ thuật. Đó là những sản phẩm vừa phản ánh xu thế của thời đại, lại vừa bộc lộ rõ rệt bản lĩnh của dân tộc và đặc biệt ghi được dấu ấn tài năng và phong cách độc đáo của*

bản thân người thiết kế” [5].

Để đáp ứng được điều kiện trên, thực tế cho thấy nguồn nhân lực chất lượng cao của nước ta luôn thiếu hụt về số lượng, hạn chế về chất lượng. Công tác đào tạo nguồn nhân lực khối ngành Mỹ thuật ứng dụng nói chung và Thiết kế đồ họa nói riêng những năm qua đã có những chuyển biến rõ rệt. Ngoài các trường có thể mạnh về đào tạo Thiết kế đồ họa như Đại học Mỹ thuật Công nghiệp, Đại học Mỹ thuật Tp Hồ Chí Minh, Đại học Mỹ thuật Việt Nam, Đại học Mở Hà Nội, Đại học Kiến trúc Hà Nội, Học viên Công nghệ Bưu chính Viễn thông, Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung Ương, Đại học RMIT Việt Nam..., những trung tâm đào tạo về công nghệ liên quan đến Thiết kế đồ họa cũng phát triển mạnh: FPT Arena, Hà Nội Aptech, Arena Multimedia,... các chương trình đào tạo luôn được thay đổi cập nhật tuy nhiên vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu của thị trường lao động chất lượng cao, chuyên sâu về thiết kế. Vì vậy muốn nâng cao chất lượng nguồn nhân lực phải có những thay đổi ngay từ khâu đào tạo. Cả dân tộc đang chờ đợi đòi hỏi những sản phẩm công nghiệp thể hiện đầy đủ cả về trình độ tư tưởng, ý thức thẩm mỹ và giá trị nghệ thuật.

Thuận lợi và khó khăn, thách thức của Thiết kế đồ họa trước cuộc cách mạng công nghiệp 4.0

Thuận lợi: Chính phủ và người đứng đầu chính phủ nắm bắt thời cơ, đón đầu xu thế để vươn lên phát triển đất nước. Thủ tướng chính phủ nhấn mạnh trong lễ khai mạc hội thảo – triển lãm Quốc tế 2017 tại Hà Nội: *“Cách mạng công nghiệp 4.0 là cơ hội thực hiện khát vọng phồn vinh của*

dân tộc, chúng ta không thể bỏ lỡ và cần chủ động nắm bắt. Hãy cùng nỗ lực, biến khát vọng thịnh vượng của quốc gia, dân tộc thành những việc làm và hành động cụ thể, tập trung nắm bắt công nghệ mới, trang bị đủ năng lực, sẵn sàng tiếp nhận các mô hình kinh doanh mới, dừng cảm tử bỏ, cải cách mô hình cũ để đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của thị trường, người tiêu dùng”.

Sự phát triển nhanh chóng của khoa học kỹ thuật hiện đại cũng góp phần thúc đẩy, tương hỗ cho sự sáng tạo Thiết kế đồ họa. Chúng ta nghiên cứu Thiết kế đồ họa là đề cập tới mối quan hệ của con người với tự nhiên và xã hội thể hiện trong sản xuất, cũng như trong sinh hoạt vui chơi và hưởng thụ thưởng thức sản phẩm vật chất mang giá trị văn hóa. Chức năng và mục đích của Thiết kế đồ họa là nhằm thỏa mãn tâm sinh lý của người sử dụng, tức hàm chứa về mặt thẩm mỹ và chứa đựng giá trị sử dụng, phù hợp với mọi đối tượng và phù hợp về mặt giá cả kinh tế.

Việt Nam đã hình thành những nền tảng cơ sở hạ tầng nhất định để kịp với xu hướng phát triển công nghệ trên thế giới, người dân dùng điện thoại thông minh 70%, mạng 3G, 4G và internet phủ sóng rộng 95% dân số [6]. Đây là thuận lợi lớn nhất có thể nhận thấy Internet kết nối vạn vật - công nghệ thông tin giúp người dân tiếp cận dễ dàng, nhanh chóng và rộng rãi khám phá kho tàng tri thức văn hóa, nghệ thuật của nhân loại.

Đào tạo thiết kế đồ họa tiếp thu nâng cao được công nghệ, giảng dạy có hình ảnh minh họa sinh động, có thể tham khảo những tác phẩm trên khắp thế giới (kết nối toàn cầu) ngay trong khi minh họa bài

giảng, có thể xem được các thương hiệu hàng đầu thế giới, các công ty lớn mạnh ... thông qua Internet. Ngay trong những năm 2020, 2021 dịch covid 19 cả thế giới phải giãn cách thì các ngành đào tạo vẫn cho học sinh, sinh viên được học - với ngành nghệ thuật và Thiết kế đồ họa còn có những thuận lợi xem tài liệu, xem triển lãm thương mại ảo, thăm quan các công ty, tương tác các nhà thiết kế nổi tiếng trong và ngoài nước và làm sáng tác thuận lợi phát huy khả năng công nghệ trong thiết kế.

Việc làm nhiều hơn khi các công ty và các dịch vụ ra đời, từ thiết kế danh thiếp, logo công ty hay tờ rơi, tờ gấp quảng cáo cho thương hiệu đến những việc làm mới phát triển trong vài năm gần đây như: Thiết kế trò chơi, thiết kế Website, làm phim hoạt hình 2D, 3D, thiết kế truyền thông tương tác... Bên cạnh đó, các ngành truyền thông như thiết kế cũng được hưởng lợi từ các ứng dụng công nghệ kết nối toàn cầu.

Trong xu thế hội nhập kinh tế quốc tế ngày càng sâu rộng Việt Nam cũng ý thức được tầm quan trọng này khi Việt Nam mở cửa hội nhập toàn cầu việc ra tăng công ty, tập đoàn, tổ chức kinh doanh dẫn đến việc cần thiết trong việc xây dựng hình ảnh thương hiệu và truyền thông thương hiệu. Lúc này thị trường thương mại chắc chắn sẽ có những cạnh tranh giữa các công ty thiết kế sáng tạo – Đây là lúc các nhà Thiết kế đồ họa cần khẳng định sự chuyên nghiệp ngành nghề.

Khó khăn, thách thức

Việc đào tạo nhà thiết kế có khả năng chuyển tải thông điệp, có nét riêng ở những nội dung cốt lõi, nhưng có sáng tạo

đặc trưng và biến đổi theo xu hướng thời đại mang được nét văn hóa truyền thống và chứa đựng cảm xúc.

“Nếu không bắt kịp nhịp phát triển của thế giới và khu vực, Việt Nam sẽ phải đối mặt những thách thức như: tụt hậu về công nghệ, suy giảm sản xuất, kinh doanh; dư thừa lao động có kỹ năng và trình độ thấp, gây phá vỡ thị trường lao động truyền thống, ảnh hưởng tới kinh tế đất nước; mất an toàn, an ninh thông tin, xâm phạm bản quyền, thiếu hụt nguồn nhân lực trình độ cao. Đẩy công nghệ lạc hậu từ các nước phát triển sang các nước chậm phát triển” [4].

Cùng với tiến bộ khoa học - công nghệ sản phẩm vật chất ngày càng nhiều, thì văn minh tinh thần, giá trị truyền thống, đạo đức có thể sẽ ngày càng giảm dần, điều này rất ảnh hưởng đến giới trẻ. Các nhà thiết kế trẻ chạy theo công nghệ phát triển ý tưởng sáng tạo nhanh nhưng sản phẩm của họ không còn đảm bảo được các yếu tố: Hữu dụng, thẩm mỹ cao, tính dân tộc. Như vậy, những sản phẩm đó không thỏa mãn các điều kiện giá trị cao về mặt sử dụng, tính nghệ thuật hấp dẫn - chỉ những sản phẩm nào bộc lộ được rõ nét bản sắc dân tộc, ghi được dấu ấn tài năng và phong cách độc đáo của người thiết kế và có tính hội nhập cao mới được thị trường hiện đại toàn cầu chấp nhận.

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 với công nghệ chế tạo người máy, trí tuệ nhân tạo, sẽ tạo nên nguy cơ sa thải hàng loạt lao động trong tương lai, với những dây chuyền ngành nghề đòi hỏi nhiều lao động chân, tay như: gia công may mặc, lắp ráp máy móc... là tác động, ảnh hưởng rất yếu. Khả năng thừa nhân công lao động

giảm đơn bởi do máy móc thông minh và tự động hóa sẽ làm thay công việc của họ là viễn cảnh không xa và có thể nhìn thấy trước. Thực tiễn này đã và đang đòi hỏi những thay đổi mạnh mẽ, toàn diện cả về tư duy, phương pháp dạy và học, cơ cấu kiến thức, kỹ năng sử dụng công nghệ và phát huy ý tưởng sáng tạo. Nguồn lao động sẽ vẫn chắc chắn vẫn thiếu hụt nguồn nhân lực lao động có trình độ cao và kỹ năng chuyên nghiệp, suy cho cùng, máy móc chỉ là phương tiện để phục vụ đắc lực cho mục đích cần đạt tới của con người. Robot, trí tuệ nhân tạo khác với con người ở chỗ cảm xúc và sự sáng tạo. Chính vì thế, cũng cần có thái độ bình tĩnh, tỉnh táo khi hiểu rõ *nhóm ngành thiết kế sáng tạo* với tính đặc thù riêng - là những ngành nghề đòi hỏi sự trải nghiệm tư duy từ xúc cảm của con người thì robots, không hoàn toàn có thể dễ thay thế, mà trái lại, nó vẫn là công cụ hỗ trợ hiệu quả hơn cho hoạt động của chủ thể sáng tạo nghệ thuật là con người.

Một số giải pháp đào tạo thiết kế đồ họa

Với sự bùng nổ của công nghệ thông tin trong thời đại hiện nay, chúng ta đang đứng trước một thách thức lớn trong sự nghiệp đào tạo nguồn nhân lực ngành Thiết kế đồ họa cần đáp ứng cho nhu cầu xã hội. Chúng tôi mạnh dạn đưa ra một số ý tưởng mang tính giải pháp dưới đây.

Loại hình đào tạo:

Cần kết hợp với doanh nghiệp đào tạo nâng cấp với đào tạo lại và bồi dưỡng nâng cao trình độ, có thể kết hợp mở lớp tại doanh nghiệp; đào tạo các chuyên ngành sâu như : thiết kế đồ họa quảng cáo; thiết kế đồ họa nhận diện; thiết kế đồ

họa đa phương tiện ; thiết kế đồ họa truyền tranh, sách, báo, tạp chí; thiết kế đồ họa game; thiết kế đồ họa bao bì và nhãn mác sản phẩm....

Kết hợp đào tạo dài hạn đại học 4 năm, 4,5 năm, 5 năm cần có xây dựng chương trình khác nhau tại các cơ sở đào tạo – Bộ Giáo dục và Đào tạo kiểm tra, quản lý. Đào tạo trung hạn tương đương cao đẳng 2 năm lấy chứng chỉ các môn chuyên ngành sâu và ngắn hạn có thể học 1 năm cấp chứng chỉ v.v. Với cách học 1 năm người học có thể quay lại học tiếp 2 năm để có các chứng chỉ chuyên ngành tương đương cao đẳng.

- Đổi mới chương trình đào tạo:

Chương trình đào tạo phải thiết thực, linh hoạt và cập nhật. Kết hợp đào tạo nâng cấp với đào tạo lại và bồi dưỡng nâng cao trình độ. Cập nhật các chương trình đào tạo chuyên ngành sâu.

Chương trình đào tạo phải kết hợp đào tạo với nghiên cứu khoa học và chuyển giao công nghệ; Kết hợp nhà trường với xã hội thông qua doanh nghiệp, cơ sở sản xuất. Bên cạnh đó, quan tâm xây dựng các chương trình phù hợp với phương thức đào tạo trực tuyến E-learning.

Chương trình đào tạo học tin học cho các chuyên ngành đã nêu ở trên như: Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Adobe InDesign... cần hệ thống rõ ngành tin học nào chuyên sâu tin học gì. Nếu chưa mở được ngay các mã ngành mới thì cũng cần cập nhật được một số công nghệ mới, phần mềm mới cho các chuyên ngành truyền thống, giúp cho sinh viên học các chương trình mà sinh viên muốn tìm hiểu (học cấp chứng chỉ môn học).

- Đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy:

Nội dung kiến thức các môn học phải tổng hợp và có hệ thống, phải loại bỏ được những nội dung cũ, lạc hậu và bổ sung kịp thời những tiến bộ khoa học - kỹ thuật mới, hiện đại, kết hợp với những tổng kết kinh nghiệm thực tiễn.

Phương pháp giảng dạy cần đổi mới theo hướng tích cực hóa quá trình dạy và học, tạo điều kiện cho người học phát huy tính chủ động, sáng tạo trong học tập, dựa trên yêu cầu, nguyện vọng, khả năng và điều kiện của mỗi người. Cần kết hợp học trực tuyến và trực tiếp trên lớp có thể quy định (30% trực tuyến & 70% trực tiếp) và ngược lại tùy từng môn học.

Phương pháp giảng dạy tích cực không tập trung vào việc truyền tải thông tin mà chú trọng nhiều hơn vào giảng dạy phương pháp (dạy cách học) để người học có thể tự học, tự nghiên cứu và hình thành thói quen chủ động có tư liệu kết nối toàn cầu.

Phương pháp giảng dạy ngoại khóa cần cho sinh viên được giao lưu các trường trong và ngoài nước, bằng các hoạt động workshop, các cuộc thi chuyên ngành, các trung bày sản phẩm, giao lưu dự các cuộc thi của doanh nghiệp.

Xây dựng đội ngũ cán bộ giảng dạy (CBGD):

Một trong những nhiệm vụ then chốt để nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực là vấn đề nâng cao chất lượng đội ngũ CBGD.

CBGD phải có năng lực chuyên môn cao và trình độ ngoại ngữ, công nghệ thông tin thành thạo để có thể tự bổ sung, đổi mới linh hoạt nội dung và phương

pháp giảng dạy phù hợp với thực tế - cập nhật biên soạn các giáo trình phục vụ cho phương thức đào tạo dài hạn, ngắn hạn, đào tạo E-learning trực tuyến, truyền tải cho sinh viên được công nghệ mới, thông tin mới hiện đại cập nhật.

CBGD phải thường xuyên tự học, tự nâng cao trình độ để có thể giảng dạy nhiều môn học, nhiều chuyên đề khoa học và tham gia nghiên cứu khoa học.

CBGD phải có khả năng và điều kiện tiếp cận thông tin mới và các phương tiện kỹ thuật hiện đại của công nghệ thông tin để hòa nhập nhanh chóng với thực tế và hội nhập công nghệ 4.0 với thế giới.

CBGD sẽ bao gồm cả những người không chuyên nghiệp dạy học nhưng lại có nhiều kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn ở các viện nghiên cứu và cơ sở sản xuất, ở công ty khởi nghiệp.

Xây dựng cơ sở vật chất:

Cơ sở vật chất - kỹ thuật của các cơ sở đào tạo cần có xưởng thực hành ứng dụng sản phẩm - Xưởng cần trang bị các linh kiện phục vụ chuyên ngành.

Phòng học chuyên sâu như thảo luận nhóm, hay studio giúp sinh viên có không gian bài bản đúng điều kiện học công nghệ 4.0 đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực có chất lượng cao

Cơ sở vật chất - kỹ thuật của các cơ sở đào tạo trong thời kỳ mới cần tăng cường đầu tư cơ sở vật chất cho việc học tin học các phần mềm mới, hiện đại, ngoại ngữ, các phòng thí nghiệm, thư viện và các phương tiện nghe - nhìn phục vụ giảng dạy và học tập khác.

Trong nhà trường phải phát triển các hệ thống thông tin - tri thức hiện đại, các

thư viện điện tử. Đưa công nghệ thông tin trở thành công cụ chủ yếu và phổ biến phục vụ giảng dạy, học tập và nghiên cứu khoa học cũng như triển khai công nghệ đào tạo trực tuyến cho thiết kế.

Từ thực trạng về đào tạo nguồn nhân lực ngành Thiết kế Đồ họa, trên cơ sở những yêu cầu mới nảy sinh từ cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, các cơ sở đào tạo cần có những thay đổi cần thiết để bắt nhịp với xu thế của thời đại. Việc xây dựng nguồn nhân lực ngành Thiết kế Đồ họa không phải là công việc một sớm một chiều mà cần sự hỗ trợ của cơ quan quản lý đào tạo và chung tay của đơn vị sử dụng lao động để đào tạo ra nguồn nhân lực đạt chất lượng cao, đáp ứng nhu cầu xã hội.

V. Kết luận

Chúng ta không thể có nền khoa học – công nghệ phát triển dựa trên nền giáo dục, đào tạo lạc hậu. Muốn phát triển kinh tế, khoa học – công nghệ, trước hết phải có một cuộc cách mạng giáo dục – đào tạo thay đổi thực trạng hiện nay.

Trong thời đại thông tin toàn cầu hóa với nền kinh tế hậu công nghiệp và nền kinh tế tri thức. Điều đó không có nghĩa là bỏ xa văn minh tinh thần, giá trị truyền thống. Chúng ta phải xây dựng một xã hội trên nền văn hóa của dân tộc, tận dụng sự phát triển của khoa học công nghệ để phát triển kinh tế, đào tạo Mỹ thuật ứng dụng nói chung và thiết kế đồ họa nói riêng vẫn giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa, truyền thống dân tộc.

Tài liệu tham khảo:

[1]. Nguyễn Ngọc Dũng (2007), “*Design và đời sống/ Design and life*”, Tạp chí Mỹ Thuật, số 180 (12-2007), tr 14.

[2]. Nguyễn Lan Hương (2015), “Mỹ thuật đa phương tiện và quá trình đào tạo ở Việt Nam”, tạp chí VHNT, số 378, tr 55-58.

[3]. Nguyễn Lan Hương (2019) “Nâng cao năng lực ứng dụng công nghệ thông tin trong đào tạo Mỹ thuật ứng dụng” Nxb Thế giới.

[4]. Từ Mạnh Lương (2018) “Tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đối với lĩnh vực Văn hóa Nghệ thuật”, hội thảo khoa học, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch.

[5]. Vũ Khiêu (2007), “Design vì cuộc sống” kỷ yếu hội thảo Viện Đại học Mở Hà Nội, tr 5.

[6]. <https://baoquangnam.vn> > cong-nghe-va-cuoc-song > ngu.

[7]. Sử dụng hình ảnh minh họa của Giảng viên.Ths.Chu Kim Ngân, Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội – Các bài tập ngành đồ họa của sinh viên một số trường Đại học đào tạo Thiết kế đồ họa.

Địa chỉ tác giả: Khoa Tạo dáng công nghiệp - Trường Đại học Mở Hà Nội

Email:huongnguyentdcn@hou.edu.vn

